

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΚΡΑΤΗ
ΤΡΑΠΕΖΟΥΣ
ΗΠΕΙΡΟΣ ΝΙΚΑΙΑ

ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ

- Η Τραπεζούντα (τουρκικά Trabzon) είναι πόλη της Μικράς Ασίας (Πόντος) στις ακτές του Ευξείνου Πόντου, στη σημερινή Τουρκία. Παλιά ελληνική αποικία κατά την Αρχαιότητα, πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας των Μεγάλων Κομνηνών, μεγάλο αστικό και πολιτιστικό κέντρο των Ελλήνων Ποντίων μέχρι το 1922 και την Μικρασιατική Καταστροφή.

ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ, φιλόλογος

-
- Η τοποθεσία της Τραπεζούντας στο σύγχρονο χάρτη της Τουρκίας

-
- Η ίδρυση της Τραπεζούντας ως αποικίας των Σινωπέων ανάγεται στον 7ο αι. π.Χ. Η μοναδική αναφορά του Ξενοφώντα "επί θάλασσαν εις Τραπεζούντα, πόλιν ελληνίδα" σπάει τη σιωπή των αρχαίων κειμένων για την πόλη. Μετέπειτα, στην Ελληνιστική και τη Ρωμαϊκή εποχή, γνωρίζουμε ότι η Τραπεζούντα ήταν σημαντικό οικονομικό κέντρο της Μικράς Ασίας "urbis maximus illustris" (πόλη μεγίστη, ένδοξη).

-
- Πενήντα περίπου χρόνια αργότερα, μετά την ήττα των Βυζαντινών στο Ματζικέρτ το 1071, ο Πόντος δοκιμάζεται σκληρά από τις διαρκείς επιθέσεις των Σελτζούκων και η πόλη πρέπει να βρέθηκε για μικρό χρονικό διάστημα στην κατοχή τους. Λίγα χρόνια αργότερα, ο Αλέξιος Α΄ Κομνηνός θα εμπιστευτεί τη διοίκηση της Τραπεζούντας στο Θεόδωρο Γαβρά. Η οικογένεια των Γαβράδων θα κυριαρχήσει στην πολιτική σκηνή της περιοχής κατά την κρίσιμη περίοδο μέχρι τα τέλη περίπου του 12ου αιώνα.

-
- Οι προσπάθειες αυτονόμησης της περιοχής από μέλη της οικογένειας των Γαβράδων, γύρω στα τέλη του 11ου και κατά το 12ο αιώνα, αντικατοπτρίζουν τη δυναμική του χώρου αλλά και την αδυναμία του Βυζαντινού αυτοκράτορα να ελέγξει αποτελεσματικά και να προασπίσει την περιοχή.

-
- Η ίδρυση της Αυτοκρατορίας των Μεγάλων Κομνηνών το 1204 θεωρείται απόρροια μακροχρόνιων διεργασιών και όχι γέννημα της ιστορικής συγκυρίας. Για δύομισι περίπου αιώνες η Τραπεζούντα, ως πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας, θα διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο, όχι μόνο ως πολιτική δύναμη αλλά κυρίως ως οικονομικό, εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο. Η παράδοσή της στους Οθωμανούς Τούρκους το 1461 ανοίγει μια καινούρια σελίδα στην ιστορία της.

-
- Επτά χρόνια μετά την άλωση της Πόλης, οι Οθωμανοί κατέλαβαν την Τραπεζούντα. Η οθωμανική κατάκτηση του μικρασιατικού Πόντου μπορεί να διαριθεί σε τρεις περιόδους.
 - Η πρώτη αρχίζει με την άλωση της Τραπεζούντας το 1461 και λήγει στα μέσα του 17ου αιώνα. Την περίοδο αυτή οι Τούρκοι κρατούν μάλλον ουδέτερη στάση κατά των Ελλήνων του Πόντου.

-
- Η δεύτερη αρχίζει στα μέσα του 17ου αιώνα και λήγει με το τέλος του πρώτου ρωσοτουρκικού πολέμου. Χαρακτηρίζεται με τη θρησκευτική βία κατά των χριστιανικών πληθυσμών..

-
- Η τελευταία περίοδος, τελειώνει το 1922 υποδιαιρείται σε δύο υποπεριόδους. Η πρώτη αρχίζει με τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή, το 1774. Χαρακτηρίζεται από τη συστηματική προσπάθεια των τοπικών αρχών να μην εφαρμόζουν προς όφελος των χριστιανών τους φιλελεύθερους νόμους. Η δεύτερη υποπερίοδος αρχίζει το 1908 και χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη του τουρκικού εθνικισμού.

-
- Από τους βαλκανικούς πολέμους οι Νεότουρκοι θεώρησαν ότι με την εξαφάνιση των Ελλήνων και Αρμενίων θα έκαναν πατρίδα τους τη Μικρά Ασία. Οι διάφορες μορφές βίας δεν αρκούσαν για να φέρουν τον εκτουρκισμό. Η απόφαση για την εξόντωσή τους πάρθηκε από τους Νεότουρκους το 1911, εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και ολοκληρώθηκε από το Μούσταφα Κεμάλ (1919 – 1923).

-
- Το 1919 αρχίζει νέος διωγμός κατά των Ελλήνων από το κεμαλικό καθεστώς, πολύ πιο άγριος από τους προηγούμενους. Οι βιοπραγίες ανάγκασαν τους Έλληνες του Πόντου να ανέβουν στα βουνά οργανώνοντας αντάρτικο για την προστασία του αμάχου πληθυσμού. Τα θύματα της γενοκτονίας θα ήταν πολύ περισσότερα, αν δεν υπήρχε το επικό και ακατάβλητο ποντιακό αντάρτικο.
 - Το τέλος του Πόντου πλησιάζει. Οι φωνές λιγοστεύουν.

-
- 1920. Οι Πόντιοι πίστευαν ότι το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου θα έφερνε και οριστικό τέρμα στα δεινά τους, αλλά διαψεύσθησαν. Οι εκκλήσεις τους για να συμπεριληφθούν στο ελληνικό κράτος δεν εισακούστηκαν από τον Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος θεωρούσε ότι ο Πόντος ήταν πολύ απομακρυσμένος από τις υπόλοιπες ελληνικές περιοχές με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η υπεράσπισή του από τις τουρκικές επιδρομές. Σε αντάλλαγμα πρότεινε να προχωρήσουν οι Πόντιοι στη δημιουργία μιας ομοσπονδίας με τους Αρμένιους, και πράγματι ο αρχιεπίσκοπος Τραπεζούντας Χρύσανθος Φιλιππίδης και ο πρόεδρος των Αρμενίων Αλέξανδρος Χατισιάν υπέγραψαν τον Ιανουάριο του 1920 συμφωνία για τη δημιουργία Ποντοαρμενικού κράτους.

-
- Όμως το Νοέμβριο του ιδίου έτους ο αρμενικός στρατός ηττήθηκε στο Ερζερούμ από τις δυνάμεις του Κεμάλ με αποτέλεσμα να συνθηκολογήσουν οι Αρμένιοι και να μείνουν οι Πόντιοι μόνοι τους. Από τον Αύγουστο του 1922 ο Κεμάλ έχοντας εκκαθαρίσει τα δευτερεύοντα μέτωπα στη Μικρά Ασία, προχώρησε στη σταδιακή εξόντωση του Ποντιακού Ελληνισμού. Οι πόλεις και τα χωριά κάηκαν, οι χωρικοί σφάχτηκαν, ατιμάστηκαν, εξορίστηκαν ή έφευγαν ομαδικά στα δάση και στα βουνά. Όσοι άνδρες συλλαμβάνονταν προωθούνταν στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας. Υπολογίζεται ότι στο διάστημα 1914-1922 εξοντώθηκαν περίπου 200.000 Πόντιοι.

Η λειτουργία στη Μονή Σουμελά

-
- Σύμφωνα με την παράδοση, το 386 οι Αθηναίοι μοναχοί Βαρνάβας και Σωφρόνιος οδηγήθηκαν στις απάτητες βουνοκορφές του Πόντου μετά από αποκάλυψη της Παναγίας, με σκοπό να ιδρύσουν το μοναχικό της κατάλυμα. Εκεί, σε σπήλαιο της απόκρημνης κατωφέρειας του όρους, σε υψόμετρο 1063 μέτρα, είχε μεταφερθεί από αγγέλους η ιερή εικόνα της Παναγίας της Αθηνιώτισσας, την οποία, πάντα κατά την παράδοση, εικονογράφησε ο Ευαγγελιστής Λουκάς.

-
- Πολλά από τα προνόμια που χορήγησαν οι Κομνηνοί στη μονή επικυρώθηκαν και επεκτάθηκαν επί Τουρκοκρατίας με σουλτανικά φερμάνια και πατριαρχικά σιγίλλια. Οι σουλτάνοι Βαγιαζήτ Β΄, Σελήμ Α΄, Μουράτ Γ΄, Σελήμ Β΄, Ιμπραήμ Α΄, Μωάμεθ Δ΄, Σουλεϊμάν Β΄, Μουσταφά Β΄, Αχμέτ Γ΄, αναγράφονται στους κώδικες της μονής ως ευεργέτες.

-
- Πολύτιμα έγγραφα και πολλά αρχαία χειρόγραφα φυλάγονταν στη βιβλιοθήκη του μοναστηριού, μέχρι τον ξεριζωμό. Μέσα στη βιβλιοθήκη της μονής βρήκε το 1868 ο ερευνητής Σάββας Ιωαννίδης το πρώτο ελληνικό χειρόγραφο του Διγενή Ακρίτα.

-
- Τον Ιούνιο του 2010 το Τουρκικό Κράτος έδωσε άδεια στο Οικουμενικό Πατριαρχείο για να τελεστεί στην ιστορική μονή η λειτουργία για την γιορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στις 15 Αυγούστου 2010. Στην απόφαση να ανοίξει η μονή για μία ημέρα διεκδικεί μερίδιο και η Ρωσική Εκκλησία. Αυτή ήταν η πρώτη φορά ύστερα από 87 έτη που το μοναστήρι λειτούργησε ξανά ως εκκλησία, καθώς τα τελευταία χρόνια είχε μετατραπεί σε μουσείο.

-
- Με κατάνυξη και σε κλίμα έντονης συγκίνησης πραγματοποιήθηκε στη Παναγία Σουμελά της Τραπεζούντας, η πρώτη μετά από 88 χρόνια Θεία Λειτουργία, για την εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου προεξάρχοντας του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου.
 - Από νωρίς το πλήθος προσκυνητών από την Ελλάδα και όλο τον κόσμο μετέβη στην Ιερά Μονή, ωστόσο μόνο 600 κατάφεραν να παρακολουθήσουν την τελετή στον αύλιο χώρο.
 - Ο κ. Βαρθολομαίος συγκλονισμένος, έκανε λόγο για «κορυφαίο θρησκευτικό και ιστορικό γεγονός» και εξέφρασε την ευχή η Παναγία η Σουμελιώτισσα να είναι «εγγυήτρια καλύτερων ημερών για τους λαούς της Ελλάδος και της Τουρκίας». Ο Οικουμενικός Πατριάρχης διάβασε την ομιλία του στα Ελληνικά και στα Τουρκικά.

ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ, φιλόλογος

β. Το κράτος της Ηπείρου

- Ιδρυτής: Μιχαήλ Κομνηνός Δούκας
- Διάδοχος: Θεόδωρος (αδερφός του)
- ανταγωνίστηκε το κράτος της Νίκαιας
- Άλωση της Θεσσαλονίκης 1224—κατάλυση λατινικού βασιλείου της (στέψη του ως αυτοκράτορα Ρωμαίων)
- Καταστροφή του καντά στον Εβρο μετά από σύγκρουση με τον τσάρο των Βουλγάρων Ασάν

γ. Η Αυτοκρατορία της Νίκαιας και η ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας

- Χώρος:δυτική Μ. Ασία
- Κεντρικό πρόσωπο:Θεόδωρος Λάσκαρης
(στεψη 1208)

-
- **Διάδοχος:** Ιωάννης Βατάτζης
 - **Εργο – εξωτερική πολιτική:** επέκταση της επικράτειάς του (οι κτήσεις στη Μ. Ασία ήταν ασφαλείς και μεγάλο τμήμα των βαλκανίων ήταν υπό την εξουσία του)

Εργο Ιωάννη Βατάτζη

- Εσωτερική πολιτική:
- πάταξε καταχρήσεις στη διοίκηση
- Ίδρυσε φιλανθρωπικά ιδρύματα
- Δημιούργησε τα στρατιωτικά κτήματα
(=άμυνα κράτους στα ανατολικά κυρίως σύνορα)
- Ανόρθωση αγροτικής οικονομίας
- Αυτάρκεια (περιορισμός εισαγωγών ειδών πολυτελείας)

-
- **Συνέπειες της πολιτικής του:**
 - Η Ηπειρος και η Βουλγαρία δεν αποτελούσαν πια κίνδυνο

-
- **Η κατάσταση στην ευρύτερη περιοχή:**
 - Η Λατινική αυτοκρατορία σε αξιοθρήνητη κατάσταση

-
- Ανάκτηση Κωνσταντινούπολης από τον :
 - Αλέξιο Στρατηγόπουλο, στρατηγό της Νίκαιας με αυτοκράτορα τον Μιχαήλ Παλαιολόγο
 - Προετοιμασία: συνθήκη με Γενουάτες = παροχή τελωνειακών και φορολογικών απαλλαγών για να προσφέρουν πολεμική βοήθεια κατά των Βενετών.

-
- Ανάκτηση Κωνσταντινούπολης: 1261
 - Στέψη αυτοκράτορα: Μιχαήλ Η΄
Παλαιολόγου στην Αγ. Σοφία (2^η φορά
αυτοκράτορας)